

УДК 378.018.43:61-052-047.27](477)“364”
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/85-2-54>

Жанна РАГРІНА,

orcid.org/0000-0002-7823-5630

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри мовної та загальнотеоретичної підготовки
Запорізького державного медико-фармацевтичного університету
(Запоріжжя, Україна) ragrina.zhanna@zsmu.edu.ua

Альона РЕПЕТУН,

orcid.org/0000-0001-6777-5087

старший викладач кафедри мовної та загальнотеоретичної підготовки
Запорізького державного медико-фармацевтичного університету
(Запоріжжя, Україна) novosolovaalona@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

У статті досліджується процес формування професійної ідентичності студентів-медиків в умовах дистанційного навчання, спричиненого повномасштабною війною на території України. Розглянуто ключові фактори, що впливають на професійну соціалізацію майбутніх лікарів, зокрема обмеження доступу до клінічної практики, психологічний тиск, зміну форматів взаємодії між студентами, викладачами та пацієнтами. Проаналізовано основні виклики, з якими стикаються здобувачі медичної освіти, та шляхи їх подолання в екстремальних умовах. Особлива увага приділена значенню самостійного навчання, академічної мотивації та самоідентифікації студентів-медиків у період дистанційного навчання. Визначено, що в умовах онлайн-освіти студенти змушені не лише опановувати фахові знання, а й розвивати навички саморегуляції, що є важливим чинником їхнього професійного становлення. Досліджено вплив кризових обставин на переосмислення професійної ролі майбутніх лікарів та їхню готовність до практичної діяльності. Розглянуто роль новітніх технологій, таких як симуляційне навчання, віртуальна реальність, інтерактивні тренажери та онлайн-платформи, у забезпеченні якісної практичної підготовки здобувачів медичної освіти. Визначено, що використання симуляційних методів сприяє збереженню безперервності навчального процесу, формуванню клінічного мислення, розвитку комунікативних навичок та підготовці до роботи в реальних умовах. Окремо проаналізовано значення волонтерської діяльності у формуванні професійної ідентичності студентів-медиків. Визначено, що участь у наданні медичної допомоги постраждалим у воєнний час сприяє посиленню емпатії, відповідальності, стресостійкості та набуттю практичного досвіду. Волонтерська робота також дозволяє майбутнім лікарям усвідомити свою соціальну місію, що позитивно впливає на їхнє професійне зростання. Досліджено роль викладача у процесі онлайн-навчання та розглянуто педагогічні методи, що сприяють активному залученню студентів до освітнього процесу. Наголошено на важливості адаптивних освітніх стратегій, що дозволяють викладачам підтримувати мотивацію студентів, забезпечувати ефективний зворотний зв'язок та сприяти формуванню професійної компетентності. У результаті дослідження зроблено висновок, що впровадження нових підходів та методів навчання, адаптованих до кризових умов, може ефективно сприяти розвитку професійної ідентичності студентів-медиків. Використання сучасних технологій, самостійне навчання, волонтерська діяльність та педагогічна підтримка є ключовими факторами, що дозволяють забезпечити якісну підготовку майбутніх лікарів навіть в екстремальних умовах.

Ключові слова: професійна ідентичність, студенти-медики, онлайн-навчання, симуляційне навчання, волонтерська діяльність.

Zhanna RAHRINA,

orcid.org/0000-0002-7823-5630

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor at the Department of Language and General Theoretical Training

Zaporizhzhia State Medical and Pharmaceutical University

(Zaporizhzhia, Ukraine) ragrina.zhanna@zsmu.edu.ua

Alona REPETUN,

orcid.org/0000-0001-6777-5087

Senior Lecturer at the Department of Language and General Theoretical Training

Zaporizhzhia State Medical and Pharmaceutical University

(Zaporizhzhia, Ukraine) novosolovaalona@gmail.com

PROFESSIONAL IDENTITY FORMATION OF MEDICAL STUDENTS IN THE CONTEXT OF DISTANCE LEARNING DURING THE FULL-SCALE WAR IN UKRAINE

The article examines the process of forming the professional identity of medical students in the context of distance learning caused by the full-scale war in Ukraine. The key factors that influence the professional socialization of future doctors, including restrictions on access to clinical practice, psychological pressure, and changes in the formats of interaction between students, teachers, and patients, are considered. The main challenges faced by medical students and ways to overcome them in extreme conditions are analyzed. Particular attention is paid to the importance of self-study, academic motivation and self-identification of medical students during distance learning. It has been determined that in the context of online education, students are forced not only to acquire professional knowledge but also to develop self-regulation skills, which is an important factor in their professional development. The influence of crisis circumstances on the rethinking of the professional role of future doctors and their readiness for practice is investigated. The role of the latest technologies, such as simulation training, virtual reality, interactive simulators and online platforms, in ensuring high-quality practical training of medical students is considered. It has been determined that the use of simulation methods helps to maintain the continuity of the educational process, form clinical thinking, develop communication skills and prepare for work in real conditions. The importance of volunteering in the formation of the professional identity of medical students is analyzed separately. It is determined that participation in the provision of medical care to victims in wartime contributes to the strengthening of empathy, responsibility, stress resistance and the acquisition of practical experience. Volunteer work also allows future doctors to realize their social mission, which has a positive impact on their professional growth. The role of the teacher in the process of online learning is studied and pedagogical methods that promote active involvement of students in the educational process are considered. The importance of adaptive educational strategies that allow teachers to maintain student motivation, provide effective feedback and promote professional competence is emphasized. The study concludes that the introduction of new approaches and teaching methods adapted to crisis conditions can effectively contribute to the development of medical students' professional identity. The use of modern technologies, self-study, volunteering and pedagogical support are key factors that ensure the quality training of future doctors even in extreme conditions.

Key words: *professional identity, medical students, online learning, simulation-based learning, volunteer activities.*

Постановка проблеми. Формування професійної ідентичності студентів-медиків є ключовим аспектом підготовки майбутніх фахівців, оскільки від неї залежить рівень їхньої мотивації, відповідальності, морально-етичних установок та готовності до виконання професійних обов'язків. Традиційно цей процес відбувається через поєднання теоретичного навчання та практичного досвіду, що дозволяє студентам інтегрувати отримані теоретичні знання в клінічну практику, розвивати навички взаємодії з пацієнтами та колегами, а також засвоювати професійні компетенції.

Повномасштабні воєнні дії на території України значно вплинули на систему вищої медичної освіти, спричинивши необхідність переходу закладів освіти з традиційного на дистанційний

або змішаний формат навчання. Поняття «дистанційне навчання» (онлайн-навчання) в системі вищої медичної освіти було абсолютно неприйнятним, проте в умовах сьогоденних реалій E-learning – єдиний можливий варіант забезпечення існування сфери освіти взагалі. Події, що сталися, призвели до кардинальних трансформацій стратегій навчання здобувачів освіти. Процес змін виявився особливо складним для медичної сфери, зокрема у навчанні практичних дисциплін, які традиційно передбачали клінічні та аудиторні умови, а також безпосередню взаємодію.

Такий формат навчання вимагає пошуку нових підходів до взаємодії та комунікації між викладачами й студентами, а також суттєвих змін траєкторії та методики викладання.

Крім того, у контексті повномасштабного військового конфлікту в Україні постають додаткові виклики для студентської спільноти, зумовлені перебуванням у стані хронічного стресу, вимушеною міграцією або залученням до надання медичної допомоги постраждалим. Ці чинники безпосередньо корелюють із процесом становлення їхньої професійної ідентичності, оскільки професійна соціалізація відбувається в умовах кризових ситуацій, що детермінує необхідність не лише високого рівня професійної компетентності, а й сформованої емоційної стійкості та адаптивних здібностей.

Зважаючи на зазначене, актуальним постає питання щодо ефективного забезпечення формування професійної ідентичності студентів-медиків в умовах дистанційного навчання, обумовленого військовими діями. Зокрема, необхідно визначити, які інноваційні підходи та методи слід впровадити для забезпечення якісного освітнього процесу, що сприятиме не лише набуттю необхідних професійних компетенцій, а й розвитку морально-психологічної стійкості майбутніх фахівців.

Отже, означена проблема є надзвичайно актуальною для наукового аналізу, оскільки потребує комплексного дослідження сучасних викликів у сфері медичної освіти. Важливим аспектом є розробка адаптивних педагогічних стратегій, які дозволять ефективно інтегрувати дистанційні технології у навчальний процес, зберігаючи при цьому високу якість підготовки медичних кадрів відповідно до нових суспільних та професійних реалій.

Метою дослідження є комплексний аналіз особливостей формування професійної ідентичності студентів-медиків в умовах дистанційного навчання, обумовленого повномасштабними військовими діями на території України, визначення ефективних підходів до формування професійної ідентичності студентів-медиків в умовах дистанційного навчання, спричиненого повномасштабними воєнними діями, а також розробка адаптивних освітніх стратегій, що забезпечують високий рівень професійної підготовки, стресостійкості та морально-психологічної адаптації майбутніх лікарів до складних умов професійної діяльності.

Аналіз досліджень. Проблема формування професійної ідентичності студентів-медиків в умовах дистанційного навчання знайшла своє відображення у численних наукових працях, що висвітлюють питання професійного становлення, педагогічних технологій та особливостей підготовки майбутніх лікарів у кризових умовах. У працях Абдулгані Х., Саттар К., Ахмад Т.,

Акрам А. (Abdulghani H., Sattar K., Ahmad T., Akram A. Association, 2020: 185–191) досліджується вплив кризових ситуацій на професійне становлення студентів-медиків. Автори зазначають, що екстремальні умови навчання, зокрема ті, що викликані пандемією COVID-19, війнами або іншими глобальними викликами, вимагають адаптації освітніх методів. Зокрема, наголошується на необхідності розвитку у студентів стресостійкості, адаптивності та готовності до швидкого прийняття рішень у складних умовах.

Особливої уваги вимагає дослідження проблематики дистанційного навчання у медичних закладах вищої освіти. Зокрема, це питання досліджували Ферфецька К., Піц Л., Стефанюк Є. (Ферфецька, Піц, Стефанюк, 2022: 46–50), Попова О., Ільїна-Стогнієнко В., Герасименко О. (Попова, Ільїна-Стогнієнко, Герасименко, 2023) та інші. У своїх працях вони розглядали особливості впровадження дистанційних технологій у підготовку майбутніх медичних фахівців та оцінювали ефективність різних освітніх підходів. У цьому контексті науковці пропонують впровадження сучасних технологій, таких як інтерактивні платформи та онлайн-стажування, що дозволяє компенсувати дефіцит практичного навчання.

Окремий напрям досліджень присвячений використанню телемедицини, онлайн-симуляторів, що імітують клінічну практику і можуть частково компенсувати відсутність безпосереднього контакту з пацієнтами. Значний внесок у цей напрям зробили Артьоменко В. (Артьоменко, 2015: 67–74) та Тутченко М. (Тутченко, Сусак, 2013: 326–327), які аналізували можливості інтерактивних методів у дистанційному навчанні медичних спеціалістів.

Таким чином, аналіз наукових праць свідчить про те, що формування професійної ідентичності студентів-медиків в умовах дистанційного навчання та кризових ситуацій є багатовимірною проблемою, яка потребує комплексного підходу. Подальші дослідження мають бути зосереджені на розробці ефективних освітніх стратегій, які дозволять забезпечити високу якість підготовки майбутніх медичних фахівців з урахуванням сучасних викликів та нових реалій освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу. Професійна ідентичність (далі – ПІ) студентів-медиків є комплексним поняттям, що відображає усвідомлення майбутньої професійної діяльності та інтеграцію в лікарську спільноту. ПІ є відправною точкою індивідуального професійного становлення та ключовим компонентом кар'єрної траєкторії майбутнього спеціаліста. На міжнародному рівні

формування ПІ визнано фундаментальною метою медичної освіти, що обумовлюється необхідністю розвитку здатності «мислити, діяти та відчувати себе лікарем» (Abdulghani H., Sattar K., Ahmad T., Akram A. Association, 2020: 185–191). Цей процес передбачає поступове засвоєння студентами-медиками професійних цінностей, етичних норм, мотиваційних настанов і поведінкових моделей, притаманних медичній спільноті.

Формування ПІ є безперервним, багаторівневим і динамічним процесом, що розгортається впродовж усього періоду медичної освіти, охоплює всі етапи професійного становлення: від базової теоретичної підготовки до клінічного практичного досвіду. Важливу роль у цьому відіграє університетська освітня програма, яка формує фундаментальні компетенції та забезпечує перші етапи професійної соціалізації студентів.

Провідні дослідники, зокрема Круесс та інші, наголошують на тому, що ключовим етапом у формуванні професійної ідентичності студентів-медиків є їхня інтеграція в клінічну практику та професійні спільноти. Саме завдяки рольовому моделюванню, наставництву та спільній діяльності можливе ефективне виховання майбутніх лікарів (Cruess, Cruess, Steinert, 2018: 185–191). У свою чергу, Чандар та його колеги підкреслюють, що при розробці освітніх програм необхідно враховувати значний вплив практичного навчання та професійної соціалізації на становлення професійної ідентичності студентів-медиків (Chandran, Iuli, Strano-Paul, Post, 2019: 1–7).

Таким чином, для забезпечення ґрунтовного ознайомлення студентів із майбутньою професійною діяльністю, формування та закріплення практичних навичок і компетенцій доцільним є впровадження практичного навчання з першого курсу навчання. Це може бути реалізовано через заняття в тренінгових центрах та університетських клініках, що сприятиме ефективній підготовці майбутніх фахівців у сфері медицини.

Однак, повномасштабна війна на території України вплинула на медичну освіту, внаслідок чого відбулося закриття університетів, перехід на онлайн-навчання, перерви в клінічній підготовці. Внаслідок цих подій майбутні медичні фахівці, які в мирний час зосереджувалися на формуванні професійної ідентичності та поступовому оволодінні фаховими компетенціями, наразі змушені адаптуватися до нових реалій, що кардинально змінюють їхню освітню та професійну траєкторію.

Вплив військового конфлікту на процес професійної підготовки майбутніх лікарів проявляється у множинних аспектах, зокрема через значний

психологічний тиск, трансформацію освітнього середовища та зміну форматів взаємодії між викладачами, студентами й пацієнтами. Заміна традиційних лекцій та семінарів на відеоконференції створила певні труднощі у відпрацюванні практичних навичок, оскільки студенти втратили можливість безпосереднього контакту. Це, своєю чергою, ускладнює засвоєння практичних аспектів медичної діяльності, що є критично важливим для якісної підготовки майбутніх спеціалістів.

Війна в Україні стала каталізатором масштабних змін у сфері медичної освіти, зокрема, сприяла активному впровадженню гібридних моделей навчання, що поєднують онлайн- та офлайн-компоненти. З метою забезпечення безперервності освітнього процесу в екстремальних умовах було посилено технічне оснащення закладів вищої освіти, розширено доступ до електронних навчальних платформ та цифрових ресурсів. Отже, виклики, спричинені воєнними діями, стали рушійною силою адаптації системи медичної освіти до нових реалій, що призвело до перегляду та трансформації традиційних методів навчання і професійної підготовки майбутніх лікарів.

Концепція трансформативного навчання була вперше сформульована Джеком Мезіроу у 2003 році (Mezirow, 1991). У межах запропонованої теорії ключовим поняттям виступає феномен дезорієнтаційного досвіду, який визначається як критична ситуація або когнітивний дисонанс, що ставить під сумнів усталені переконання й когнітивні моделі індивіда. Такий досвід може бути спричинений кризовими обставинами або проблемною ситуацією, яка порушує звичні способи сприйняття реальності.

Трансформативне навчання передбачає глибокі когнітивні та особистісні зміни, що відбуваються у процесі перегляду наявних світоглядних орієнтирів, поведінкових стратегій і ціннісних установок. Унаслідок цього формується нова парадигма мислення, що сприяє розширенню рефлексивних можливостей особистості. Даний підхід виходить за межі традиційного засвоєння знань, орієнтуючись на трансформацію ментальних моделей, розвиток критичного мислення, гнучкості й адаптивності до змін. Особливо актуальним він є в контексті професійної діяльності, яка передбачає не лише оперування інформацією, а й постійне оновлення та вдосконалення знань, як-от у сфері медицини.

Відповідно до цього, у контексті сучасних викликів для системи медичної освіти в Україні повномасштабна війна стала дезорієнтуючим фактором, що спричинила трансформацію освіт-

нього процесу та професійного становлення майбутніх лікарів. Для здобувачів медичної освіти цей період є досвідом, що вимагає переосмислення етичних та професійних стандартів, адаптації до нових підходів у наданні медичної допомоги та перегляду власної ролі як фахівців у сфері охорони здоров'я.

З огляду на глобальні виклики, студенти-медики набули глибшого усвідомлення своєї належності до міжнародної медичної спільноти. Водночас вони почали приділяти більше уваги принципам особистісно-орієнтованої медицини та емпатії у професійній діяльності. Додатково, екстремальні умови сприяли формуванню більш чіткого розуміння власних потреб, пріоритетів та цінностей, що є важливим аспектом професійної самоідентифікації.

Військові події залишають глибокий відбиток на професійній ідентичності майбутніх лікарів. Після завершення війни здобувачі медичної освіти вже не сприйматимуть свою професію так, як до її початку. Досвід роботи в умовах кризи сприятиме розвитку їхньої психологічної стійкості, відповідальності та здатності до швидкої адаптації в нестабільних обставинах. Водночас, пережиті травматичні події можуть спричинити тривалі психологічні наслідки, що впливатимуть на їхнє ставлення до обраного фаху та подальший професійний розвиток.

Попри всі труднощі, медичні студенти, які здобули досвід роботи в умовах війни, часто демонструють більш глибоку відданість своїй професії. Вони мають змогу усвідомити значущість своєї місії та вагому роль лікарів у кризових ситуаціях, що в довгостроковій перспективі може стати основою для формування нової генерації медичних фахівців із високим рівнем професійної відповідальності та соціальної свідомості. Тому, вважаємо, значне місце у формуванні професійної ідентичності під час дистанційного навчання в екстремальних умовах відводиться професійній самоідентифікації, яка визначається як стан душі, образ думок, що ідентифікують особистість як члена професійної групи. Самоідентифікація, більшою мірою, залежить від цілеспрямованого та самостійного навчання студентів, які здобувають освіту онлайн.

Самокероване навчання — це самостійне набуття студентами знань і навичок, а також активне використання низки когнітивних і некогнітивних стратегій для вирішення різних проблем з метою досягнення цілей індивідуального та соціального розвитку (Guo, Liu, 2017: 16–28). Самостійне навчання студентів-медиків під час

онлайн-навчання відіграє важливу роль у їхньому академічному та професійному когнітивному розвитку. У зв'язку з тим, що дистанційні освітні технології передбачають високий ступінь активності та самостійності тих, хто навчається, викладачам слід надати можливість студентам прийняти цю нову роль і, за можливості, стимулювати їхній навчальний інтерес. Самостійне навчання є необхідним елементом у підготовці майбутніх лікарів. Воно допомагає студентам розвивати критичне мислення, самодисципліну та навички самонавчання, що є ключовими для успішної медичної кар'єри. Хоча цей процес супроводжується певними викликами, правильне використання сучасних інструментів і ресурсів допомагає студентам ефективно засвоювати матеріал та готуватися до професійної діяльності.

Самостійне навчання є невід'ємною складовою освітнього процесу, тісно пов'язаною з рівнем навчальної мотивації студентів (Safaruddin, Ibrahim, Juhaeni, Harmilawati, Qadrianti, 2020: 22–29). На ефективність цього процесу впливає сукупність факторів, зокрема технічні умови (стабільність інтернет-з'єднання, доступ до необхідних освітніх ресурсів і програмного забезпечення), соціальна підтримка (взаємодія з однокурсниками та наставниками), особистісні чинники (самодисципліна, рівень академічної саморегуляції), а також якість навчальних матеріалів (інтерактивні відеосимуляції, віртуальні лабораторії, структурована подача навчального контенту). Окреме значення має зворотний зв'язок викладача, який сприяє не лише корекції помилок, а й підвищенню рівня мотивації та залученості студентів до навчального процесу.

Незважаючи на зростаючу роль самостійної роботи, викладач залишається ключовою фігурою у формуванні професійної ідентичності майбутніх фахівців. Ефективна педагогічна взаємодія сприяє розвитку клінічного мислення, рефлексії та професійної самосвідомості студентів. Для підтримки навчальної мотивації та забезпечення високого рівня залученості до освітнього процесу доцільним є використання змішаних методів навчання. Зокрема, одним із найефективніших підходів є застосування інтерактивних відеолекцій, що поєднують візуалізацію складних концепцій із активним залученням студентів у процес засвоєння знань.

Враховуючи сучасні тенденції в освіті, а також когнітивні особливості студентів-медиків, оптимальною стратегією організації навчального процесу в кризових умовах є поєднання цифрових технологій (мобільне та дистанційне навчання)

із традиційними методами, зокрема заняттями у форматі діалогу та дискусії. Такий підхід сприяє встановленню ефективного зворотного зв'язку, активізує когнітивну діяльність та забезпечує глибше засвоєння професійних компетенцій.

З метою розв'язання актуальних викликів, пов'язаних із організацією освітнього процесу в умовах дистанційного навчання, зокрема оптимізації методів викладання та підтримки мотивації здобувачів вищої освіти, Міністерством освіти і науки України спільно із закладами вищої освіти було ініційовано впровадження альтернативних освітніх технологій. Це передбачало активне використання сучасних технічних засобів, зокрема цифрових платформ, веб-ресурсів та симуляційних навчальних програм.

Ключовим завданням викладачів вищої школи стало забезпечення такого навчального процесу, який би уможлиблював досягнення студентами результатів, еквівалентних за якісними показниками тим, що отримуються в умовах традиційної очної освіти. Водночас особливого значення набув обґрунтований добір методик онлайн-навчання, спрямованих на формування у майбутніх фахівців, зокрема у сфері медичної освіти, стійкої професійної ідентичності, що є важливим чинником їхньої професійної самореалізації.

Відповідно до цього, у низці медичних закладів вищої освіти України, у тому числі й у Запорізькому державному медико-фармацевтичному університеті (ЗДМФУ), почали функціонувати високотехнологічні симуляційні центри, де за допомогою сучасних тренажерів та симуляторів створюються навчальні відеоматеріали. Для формування не тільки теоретичних знань, а й практичних навичок та умінь було створено ефективні онлайн-тренінги. Медична симуляція стала невід'ємною частиною освітнього процесу. Потужна матеріально-технічна база симуляційних тренінгових центрів надає можливість висококваліфікованої підготовки майбутніх фахівців, як в онлайн- так і офлайн-режимі, формуванню у здобувачів алгоритмів надання допомоги та клінічного мислення, дозволяє розвивати практичні навички й мінімізувати кількість медичних помилок у подальшій професійній діяльності.

А за допомогою різноманітних платформ, таких як Microsoft Teams, Zoom, Google Meet та інших, було впроваджено в освітній процес студентів, лікарів-інтернів, курсантів новітні технології. Наприклад, в ЗДМФУ була запроваджена програма Віртуального пацієнта, що об'єднала у собі основні аспекти з різних клінічних напрямків. Вона укомплектована сценаріями з кардіології, пульмонології,

неврології, ендокринології, педіатрії, інфекційних хвороб та невідкладних станів, які допомагають вдосконалити навички збору анамнезу, фізикального огляду, інтерпретації лабораторних та інструментальних методів обстеження, призначення відповідного лікування, як основного захворювання, так і його ускладнень. Важливою особливістю системи віртуального пацієнта є 1000 віддалених точок доступу до серверу BodyInteract – тобто, одночасно з «пацієнтом» за різними сценаріями може працювати тисяча студентів. Як в аудиторіях, так і з будь-якого місця чи країни і на будь-якому пристрої: комп'ютері, ноутбуку, планшеті, смартфоні, що є на даний час зручним у використанні для студентів. Ця програма використовується для написання клінічних історій хвороби, що допомагає студентам-медикам ефективніше засвоювати практичні навички.

Формування професійної ідентичності у студентів-медиків, розвиток і вдосконалення їх фахового мислення, що відбувається під час практичної підготовки за допомогою симуляційного навчання – запорука професійної майстерності майбутніх медичних працівників. Аналізуючи навчання в поєднанні з медичною симуляцією, можна відзначити, високу ефективність засвоєння знань, удосконалення індивідуальних професійних навичок і набуття майбутніми медиками найвищої професійної кваліфікації у системі охорони здоров'я. Тому, очевидним є те, що симуляційне навчання відіграє важливу роль у формуванні професійної ідентичності студентів-медиків в умовах дистанційного навчання під час війни в Україні. Цей метод навчання забезпечує можливість практичного застосування теоретичних знань у безпечному середовищі, що допомагає студентам відчувати себе у ролі лікарів ще до початку реальної клінічної практики.

Основні аспекти впливу симуляційного навчання на професійну ідентичність:

1. Розвиток навичок прийняття рішень. Студенти вчаться швидко й ефективно ухвалювати рішення в умовах, наближених до реальних медичних ситуацій. Це сприяє розвитку почуття відповідальності та усвідомлення своєї ролі як майбутнього фахівця.

2. Підвищення впевненості у власних силах. Завдяки багаторазовим тренуванням на симуляторах, студенти отримують можливість виправляти помилки без шкоди для пацієнтів, що допомагає зміцнити їхню впевненість у власних професійних навичках.

3. Емпатія та комунікативні навички. Через симуляційні сценарії з участю акторів або висо-

котехнологічних манекенів студенти навчаються співпрацювати з пацієнтами, колегами та іншими медичними працівниками, що є важливою складовою професійної ідентичності.

4. Формування етичних цінностей. Взаємодія у симульованих критичних ситуаціях допомагає студентам зрозуміти важливість етичних стандартів і професійної поведінки, що є основою професії лікаря.

Таким чином, симуляційне навчання не лише сприяє розвитку клінічних навичок, а й допомагає студентам поступово переймати професійні цінності та ідентичність лікаря, що є важливим для їхньої майбутньої кар'єри.

Також під час повномасштабної війни на території України ефективною для формування ПІ студентів-медиків стала волонтерська діяльність, що розвиває соціально активну особистість. У тих регіонах, де військові дії не такі інтенсивні, студенти-медики можуть бути залучені до роботи у шпиталях або медичних закладах, де працюють в умовах надзвичайних ситуацій. Такий досвід стає важливою частиною навчання, оскільки здобувачі отримують практичні навички в реальних умовах кризового менеджменту. Волонтерство дає можливість самореалізації в різних сферах професійної діяльності. Відзначимо такі переваги ролі волонтерства в розвитку ПІ:

- формування соціально-професійних значущих якостей;
- підготовка студентів до майбутньої професії;
- розвиток загальнолюдських і культурних цінностей;
- формування особистісних і професійних якостей на основі реалізації інтегративної цілісності в галузі волонтерства.

Участь у волонтерській діяльності також сприяє розвитку таких важливих якостей, як емпатія, здатність працювати в команді, стійкість до стресу та готовність до самопожертви, що є основоположними рисами медичної професії. Робота в таких умовах допомагає студентам швидше інтегруватися в професійну спільноту, усвідомити свою роль у суспільстві та сформувати справжнє відчуття професійного обов'язку.

Висновки. Отже, формування професійної ідентичності студентів-медиків є комплексним, динамічним і багаторівневим процесом, що відображає поступове інтегрування майбутніх фахівців у професійну спільноту та засвоєння ключових

етичних і поведінкових норм лікарської діяльності. У сучасних умовах, зокрема під час повномасштабної війни в Україні, процес становлення професійної ідентичності майбутніх лікарів зазнав суттєвих трансформацій, що зумовлені зміною форматів навчання, психологічними чинниками та необхідністю адаптації до екстремальних умов.

Результати дослідження підтверджують, що дистанційне навчання, попри певні труднощі, сприяє формуванню професійної самоідентифікації студентів-медиків, яка значною мірою залежить від самостійного навчання, критичного мислення та особистої мотивації здобувачів освіти. У цьому контексті важливу роль відіграє використання цифрових технологій, інтерактивних платформ і симуляційного навчання, що забезпечують можливість набуття практичних навичок у безпечному середовищі.

Важливим чинником формування професійної ідентичності є волонтерська діяльність студентів, що дозволяє їм набути реального досвіду роботи у кризових ситуаціях, розвинути емпатію, відповідальність та стійкість до стресових умов. Спільна діяльність із медичними працівниками, активна участь у наданні допомоги постраждалим і підтримка пацієнтів сприяють глибшому усвідомленню своєї ролі в системі охорони здоров'я.

Запровадження симуляційного навчання у медичній освіті дозволяє компенсувати недоліки, пов'язані з відсутністю безпосередньої клінічної практики, що є особливо актуальним в умовах воєнного стану. Розвиток технологічних можливостей, доступ до електронних навчальних ресурсів і застосування змішаних моделей навчання (гібридного формату) сприяють підвищенню рівня професійної компетентності майбутніх лікарів.

Отже, в умовах глобальних викликів, пов'язаних із війною та трансформацією освітнього процесу, збереження і розвиток професійної ідентичності студентів-медиків вимагає комплексного підходу, що включає вдосконалення методів навчання, активне використання цифрових технологій, розвиток самостійного навчання та залучення до волонтерської діяльності. Подальші дослідження у цій сфері мають бути спрямовані на розробку ефективних стратегій підтримки студентів, оптимізацію навчальних програм та впровадження інноваційних методів медичної освіти для забезпечення високої якості підготовки майбутніх фахівців у сфері охорони здоров'я.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артмоєнко В. Симуляційне навчання в медицині: міжнародний та вітчизняний досвід. *Одеський медичний журнал*. 2015. № 6 (152). С. 67–74.

2. Попова О., Ільїна-Стогнієнко В., Герасименко О. Успішні кейси дистанційного навчання в медичних закладах освіти України в період воєнного стану. *Академічні візії*. 2023. № 18.
3. Тутченко М., Сусак Я. Симуляційні технології в навчанні студентів-медиків практичним навичкам. *Вісник ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»*. 2013. Т. 13, № 1 (41). С. 326–327.
4. Федотова З. Психічне здоров'я студентів медиків в умовах пандемії COVID-19. *Психосоматична медицина та загальна практика*. 2023. Т. 8, № 4.
5. Ферфецька К., Піц Л., Стефанюк Є. Використання технологій дистанційного навчання у медичних закладах освіти Буковини в умовах сьогодення. *Медична освіта*. 2022. № 2. С. 46–50.
6. Abdulghani H., Sattar K., Ahmad T., Akram A. Association of COVID-19 pandemic with undergraduate medical students' perceived stress and coping. *Psychology Research and Behavior Management*. 2020. Vol. 13. P. 71–81.
7. Chandran L., Iuli R., Strano-Paul L., Post S. Developing “a way of being”: Deliberate approaches to professional identity formation in medical education. *Academic Psychiatry*. 2019. Vol. 43, № 2. P. 1–7.
8. Cruess R., Cruess S., Steinert Y. Medicine as a community of practice: Implications for medical education. *Academic Medicine*. 2018. Vol. 93, № 2. P. 185–191.
9. Guo W., Liu J. Construction of core literacy framework: Perspective of independent learning ability. *Global Education Outlook*. 2017. Vol. 46, № 3. P. 16–28.
10. Mezirow J. *Transformative dimensions of adult learning*. San Francisco: Jossey-Bass, 1991.
11. Safaruddin S., Ibrahim N., Juhaeni J., Harmilawati H., Qadrianti L. The effect of project-based learning assisted by electronic media on learning motivation and science process skills. *Journal of Innovation in Educational and Cultural Research*. 2020. Vol. 1, № 1. P. 22–29.

REFERENCES

1. Artiomenko, V. (2015). Symuliatyine navchannia v medytsyni: Mizhnarodnyi ta vitchyzniani dosvid [Simulation training in medicine: International and domestic experience]. *Odeskyi Medychnyi Zhurnal [Odesa Medical Journal]*, (6)152, 67–74. [in Ukrainian].
2. Popova, O., Ilina-Stohnienko, V., & Herasymenko, O. (2023). Uspishni keisy dystantsiinoho navchannia v medychnykh zakladakh osvity Ukrainy v period voiennoho stanu [Successful cases of distance learning in medical educational institutions of Ukraine during martial law]. *Akademichni Vizii [Academic Visions]*, (18). [in Ukrainian].
3. Tutchenko, M., & Susak, Ya. (2013). Symuliatyini tekhnolohii v navchanni studentiv-medykiv praktychnym navychkam [Simulation technologies in training medical students in practical skills]. *Visnyk VDNZU «Ukrainska Medychna Stomatolohichna Akademiia» [Bulletin of the Ukrainian Medical Stomatological Academy]*, 13(1) (41), [in Ukrainian].
4. Fedotova, Z. (2023). Psykhychne zdorovia studentiv-medykiv v umovakh pandemii COVID-19 [Mental health of medical students during the COVID-19 pandemic]. *Psykhosomatychna Medytsyna ta Zahalna Praktyka [Psychosomatic Medicine and General Practice]*, 8(4). [in Ukrainian].
5. Ferfetska, K., Pits, L., & Stefaniuk, Ye. (2022). Vykorystannia tekhnolohii dystantsiinoho navchannia u medychnykh zakladakh osvity Bukovyny v umovakh sohodennia [The use of distance learning technologies in medical educational institutions of Bukovyna in modern conditions]. *Medychna Osvita [Medical Education]*, (2), [in Ukrainian].
6. Abdulghani, H., Sattar, K., Ahmad, T., & Akram, A. (2020). Association of COVID-19 pandemic with undergraduate medical students' perceived stress and coping. *Psychology Research and Behavior Management*, 13, 71–81.
7. Chandran, L., Iuli, R., Strano-Paul, L., & Post, S. (2019). Developing “a way of being”: Deliberate approaches to professional identity formation in medical education. *Academic Psychiatry*, 43(2), 1–7.
8. Cruess, R., Cruess, S., & Steinert, Y. (2018). Medicine as a community of practice: Implications for medical education. *Academic Medicine*, 93(2), 185–191.
9. Guo, W., & Liu, J. (2017). Construction of core literacy framework: Perspective of independent learning ability. *Global Education Outlook*, 46(3), 16–28.
10. Mezirow, J. (1991). *Transformative dimensions of adult learning*. Jossey-Bass.
11. Safaruddin, S., Ibrahim, N., Juhaeni, J., Harmilawati, H., & Qadrianti, L. (2020). The effect of project-based learning assisted by electronic media on learning motivation and science process skills. *Journal of Innovation in Educational and Cultural Research*, 1(1), 22–29.